

PRITARTA

Kupiškio rajono savivaldybės tarybos

2016 m. birželio 30 d. sprendimu Nr. TS-193

PATVIRTINTA

Subačiaus vaikų lopšelio-darželio

direktoriaus 2016 m.

įsakymu Nr.

**KUPIŠKIO RAJONO SUBAČIAUS VAIKŲ LOPŠELIO-DARŽELIO
IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA**

TURINYS

I SKYRIUS. BENDROSIOS NUOSTATOS.....	1
II SKYRIUS. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI.....	5
III SKYRIUS. UGDYMO PROGRAMOS TIKSLAS IR UŽDAVINIAI.....	7
IV SKYRIUS. UGDYMO TURINYS, METODAI, APLINKA IR PROCESAS.....	8
V SKYRIUS. 1-3 METŲ VAIKŲ UGDYMO SI SRITYS, UGDYMO TURINYS, VEIKSENOS, UGDYMO(SI) PRIEMONĖS.....	8
VI SKYRIUS. 3-5 METŲ VAIKŲ KOMPETENCIJOS, GEBĖJIMAI, VEIKSENOS, UGDYMO(SI) PRIEMONĖS.....	10
VII SKYRIUS. PASIEKIMŲ BEI PAŽANGOS VERTINIMO, INFORMACIJOS RINKIMO, FIKSAVIMO BEI NAUDOJIMOSI TVARKOS APRAŠAS.....	18
LITERATŪRA	21

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

Švietimo teikėjo pavadinimas – Kupiškio rajono Subačiaus vaikų lopšelis-darželis (toliau – lopšelis-darželis)

Teisinė forma – Kupiškio rajono savivaldybės biudžetinė švietimo įstaiga.

Grupė: neformaliojo švietimo mokykla, kodas 3160.

Tipas: lopšelis-darželis, kodas 3164.

Adresas: Aukštaičių a. 11, LT- 40033 Subačius. Kupiškio r.

El. paštas: marijasubacius@gmail.com, internetinė svetainė: www.subaciausdarzelis.lt

Vaikai ir jų poreikiai

Lopšelis-darželis – dviejų mišrių grupių ugdymo įstaiga, dirbanti 10,5 val. Vaikai ugdomi nuo 1–6 metų ir vykdomos dvi programos: ikimokyklinio ugdymo ir priešmokyklinio ugdymo.

Galime teigti, jog ankstyvojo amžiaus vaikų pagrindinis poreikis – siekti artimo ir glaudaus kontakto su šalia esančiu suaugusiu, tuo kompensuojant tėvų nebuvimą. Mažieji noriai klauso liaudiškų lopšinių, nusiramina žaidinami. Vaikų elgsena daugiau impulsyvi, išryškėja situaciniai jausmai, norai.

Trimečių ir keturmečių vaikų išskirtinis noras – judėti, bendrauti su kitais grupės vaikais. Išryškėja ir prieštaringas vaiko elgesys, konfliktinės situacijos, dažnai susijusios su trejų metų krizės problemomis. Vis dėlto vidinis vaiko noras- palaikyti gerus santykius su suaugusiais ir bendraamžiais, tad čia ypatingai svarbu suaugusio pritarimas, švelnumas ir palaikymas. Įstaigoje kaupiama smulkioji tautosaka, nes jos panaudojimas ugdymo procese turi didelę vertę. Remiantis liaudies pedagogikos išmintimi, iškilusios bendravimo problemos gana lengvai išsprendžiamos pasitelkiant humorą, pašmaikštavimus.

Vaikų ugdymui didelės reikšmės turi grupės aplinka. Vyresnieji vaikai labiau linkę į saviraišką, kūrybiškumą, nori lenktyniauti, būti pastebėti, išsiskirti iš kitų. Jie žingeidūs, daug klausinėja, jų veikla dažnai motyvuojama noru pažinti, tyrinėti. Mėgsta pasakas, smulkiąją tautosaką, atlikdami darbelius panaudoja tautodailės elementus.

Šiuos bendruosius poreikius, žvelgiant iš vaiko vystymosi raidos pozicijos, vainikuoja poreikis žaisti. Kaip žinome, žaidimas – puikiausias būdas atsiskleisti vaiko kūrybiškumui, fiziniams ir kalbos gebėjimams, bendravimo kultūrai. Žaisdami vaikai įgyja įvairiapusės patirties ir įgūdžių.

Pastebėjome, kad mūsų įstaigos ugdytiniai turi ypač ryškų polinkį pažinti, tyrinėti supančią aplinką. Galbūt tai nulemia vietovės ypatumai. Aplinkoje daug augalijos – medžių, krūmų. Čia ir rudens spalvos ir pavasario žaluma, ir natūralus paukščio čiulbesys. Didžioji dalis

šeimų gyvena individualiuose namuose ar ūkiuose, todėl vaikai turi galimybę tiesiogiai stebėti sezoninius gamtos pokyčius, žemės ūkio darbus ir žmonių veiklą įvairiu metų laiku. Yra sąlygos laikyti naminius gyvūnus.

Kas metai išryškėja ir gabūs bei talentingi vaikai, kuriems sudaromos sąlygos jų gebėjimų sklaidai, saviraiškos tenkinimui (dalyvavimas konkursuose, parodose, įstaigos renginiuose).

Pedagogų ir kitų specialistų pasirengimas

Lopšelis-darželis – bendrosios paskirties ikimokyklinio ugdymo įstaiga. Visos čia dirbančios pedagogės įgijusios ikimokyklinio ugdymo specialisto išsilavinimą bei kvalifikacines kategorijas. Lopšelyje-darželyje šiuo metu dirba dvi auklėtojos metodininkės, viena turi vyresniosios auklėtojos kvalifikacinę kategoriją, jauna logopedė baigusi magistratūros studijas, muzikos pedagogė – metodininkė. Auklėtojos nuolat tobulinasi seminaruose, naujas idėjas taiko savo darbe, kelia kvalifikacines kategorijas.

Logopedė dirba su vaikais, turinčiais kalbos ir komunikacijos sutrikimų, o muzikos pedagogės, pagrindinė darbo kryptis – plėtoti individualias muzikines galias, ugdyti muzikinę ir bendrą dvasinę kultūrą

Subačiaus vaikų lopšelio-darželio savitumas

Subačiaus vaikų lopšelis-darželis 2016 m. balandžio pirmą dieną atšventė veiklos 50-metį. Tai seniausia ikimokyklinio ugdymo įstaiga rajone. Lopšelis-darželis jungia nedidelę vietos gyventojų bendruomenę, čia dažniausia vieni kitus pažįsta. Dažnu atveju šią įstaigą lankę tėvai dabar atveda vaikus ar anūkus. Paskutiniaisiais metais lankyti darželį pradėjo jaunų ūkininkų vaikai iš aplinkinių rajonų. Susiformavo graži šeimų bendravimo tradicija ir tėvai aktyviai įsitraukia į organizuojamas veiklas, noriai talkina aplinkos tvarkymo darbuose.

Kaip visuminio ugdymo sudėtinę dalį reikėtų išskirti ir savo krašto etninio palikimo perteikimo procesą. Ikimokyklinį ugdymą vykdome remdamiesi nuostata, kad vaikų ugdymo pagrindas – tautos kultūra. Siekiama, kad vaikas pažintų, perimtų ir saugotų tautos, o ypač savo krašto vertybes.

Etnokultūros dvasines vertybes reprezentuoja etnokūryba. Ją sudaro: tautosaka, etnomuzika, tautodailė, choreografija, tradiciniai žaidimai, kalendorinės šventės, pramogos, materialinė aplinka. Kiekvienas etnokūrybos žanras gali savitai daryti įtaką asmenybės raidai.

Nuo 1999 metų mūsų darželis pasirinkęs etninio ugdymo kryptį. Per tiek metų įsitikinome, kad etninės kultūros ugdymo kryptis pasirinkta tinkamai, pateisina tėvų lūkesčius, atitinka mūsų lopšelio-darželio bendruomenės narių interesus ir poreikius. Išskiriami trys veiklos prioritetai:

Etninis ugdymas vaikų veikloje (pedagogų savišvieta, dalyvaujant konferencijose, seminaruose etnine tema; literatūros etnine tema skaitymas ir medžiagos kaupimas, sisteminimas, panaudojimas veikloje; kalendorinių švenčių scenarijų ruošimas, švenčių ir parodų organizavimas; gamtinės medžiagos rinkimas ir panaudojimas vaikų darbams, grupių patalpų puošimui; vaikų supažindinimas su karpymu, verpimu, audimu, vytelių pynimu, siuvinėjimu, mezgimu; smulkiosios tautosakos ir tradicinių vaikų žaidimų naudojimas kasdienėje veikloje).

Etninis ugdymas įstaigos bendruomenėje (kalendorinių švenčių organizavimas vaikų tėveliams, sesutėms, broliukams, močiutėms ir seneliams; tėvų ir visų darbuotojų dalyvavimas kuriant įstaigos interjerą ir eksterjerą; tėvų pagalba ir dalyvavimas ruošiant parodas ir renginius; parama organizuojant ir dalyvavimas išvykose ir ekskursijose).

Etninis ugdymas darbe su visuomene (kalendorinių švenčių, parodų organizavimas Subačiaus kultūros namuose ir bibliotekoje; draugiški bendradarbiavimo santykiai su socialiniais partneriais: Subačiaus gimnazija, seniūnija, ambulatorija; gerosios darbo patirties skleidimas rajoninėje spaudoje; metodiniai renginiai rajono ikimokyklinių ugdymo įstaigų pedagogams)

Lopšelyje-darželyje kuriami ir įgyvendinami grupių bei įstaigos bendri projektai. Dalyvaujame ir kitų rajono ikimokyklinių ugdymo įstaigų vykdomuose projektuose.

Tėvų ir vietos bendruomenės poreikiai

Analizuojant anketose bei individualių pokalbių metu išreikštus tėvų poreikius, galime teigti, kad dauguma pageidauja padėti vaikams socializuotis, t. y. tapti visuomeniškais žmonėmis, tuo pačiu įgyti bendravimo, savitvarkos, savarankiškumo įgūdžių, lavinti fizines bei psichines galias, kūrybiškumą, diegti atsakomybės jausmą. Pagrindinis apibendrinantis pageidavimas – sėkmingai besiuogdantis ir subrandintas mokyklai vaikas. Su tėveliais diskutuojame, aiškinamės šios sąvokos prasmę ir įgyvendinimo pakopas.

Tėvai išskiria prioritetinę sociokultūrinio ugdymo kryptį, pasitelkiant etninę kultūrą. Manome, kad tai ir priemonė, ir būdas, įgyvendinant tikslą – ugdyti visapusišką asmenybę, gebančią atsispirti neigiamiems gyvenimo reiškiniams. Tuo pačiu išskiriama ir dorinio ugdymo svarba. Neretai susiduriame su vartotojiškomis nuostatomis, nemotyvuotu agresyvumu, žiaurumu. Gebėjimas spręsti įvairias psichologines problemas – didžiulis nūdienos visuomenės poreikis, pasireiškiantis įvairiuose amžiaus tarpsniuose. Prevencinis kryptingas ir tikslingas darbas, atliekamas mūsų įstaigoje, vykdanč tarptautinę programą „Zipio draugai“ rado atgarsį tėvėlių tarpe. Tikime, kad verta ieškoti panašių būdų diegti dorovines nuostatas, pasitelkiant ir plėtojant etnokultūrą. Tai tvirtas pamatas, padedantis plėsti vaikų emocinį intelektą, suteikiantis laisvę rinktis, koreguojantis vertybines nuostatas.

Tėvai pritaria įstaigos iniciatyvai nuolat švęsti kalendorines šventes, rengti projektus, organizuoti išvykas, kvieisti atlikėjus į lopšėlių-darželį.

Įstaigos veikla yra susijusi su valstybės ir rajono savivaldybės švietimo politika, t. y. gerinama švietimo kokybė bei švietimo sistemos efektyvumas, užtikrinamas kokybiškas ir efektyvus ankstyvojo, ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo paslaugos teikimas. Įstaigos bendruomenė skatinama suvokti savo misiją ir reikšmę, kuriant ir vykdant įstaigos viziją.

Įstaigos bendruomenė gana įvairi. Vis dar tebėra gyvas kartų ryšys. Nemaža dalis vaikų gyvena kartu su seneliais ir net proseneliais. Betarpiškas bendravimas sudaro sąlygas tiesiogiai perimti jų išmintį, bendravimo būdą. Pastebėjome, kad vyresniosios kartos žmonės palyginti aktyviai dalyvauja įstaigos gyvenime – renginiuose, parodose. Galbūt, tai lemia mažesnis užimtumas – dauguma pensijinio amžiaus. Tuo tarpu tėveliams aktyvi veikla įstaigoje ne visuomet galima – labai intensyvus gyvenimo tempas. Tačiau, nežiūrint to, rengiant šventes, liaudiškas vakarones, sulaukiame pačių energingiausių, aktyviausių bendruomenės narių. Išgirstame atsiliepimų, kad smagu ir įdomu kartu su vaikais leisti laiką – minti mįsles, žaisti ratelius, žaidimus, pageidaujama išmokyti jų kuo daugiau ir panaudoti įvairių švenčių metu.

Suvokdami, kaip svarbu ugdyti visapusišką, kūrybingą, dorą asmenybę, ieškome atramos humanistinės-progresyvistinės ugdymo krypties idėjose. Labai svarbu vaikui ne tik suteikti saviraiškos galimybes, bet ir skatinti pasirinkti aktyvius ugdymo (si) metodus, kurie leistų atsiskleisti unikalumui, individualumui. Čia pastebimas kiekvienas vaikas, suaugusio ir vaiko santykiai grindžiami tarpusavio pasitikėjimu, atsakomybe, pagarba kito nuomonei, palaikomi vaikų sumanymai, džiaugiamasi jų laimėjimais.

Programą numatome atnaujinti išryškėjus pokyčiams, atsižvelgiant į bendruomenės poreikius.

To siekiame, laikantis bendrųjų ugdymo principų.

II SKYRIUS IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Humaniškumo – kurio esmė, pasak humanistinio vaikų ugdymo programos autorės J. Bakūnaitės, „mokyti vaikus ne tik pažinti, bet ir pajauti, ne tik suvokti, bet ir išgyventi, ne tik džiaugtis, bet ir kurti džiaugsmą artimui”.

Tautiškumo – gaivinti ir puoselėti tradicines vertybes; ugdyti savo krašto kultūra besidominčią, jaučiantį ryšį su tėviškės gamta vaiką.

Diferencijavimo – ugdymo procesą grįsti individualių vaiko fizinių, psichinių galių, socialinių ypatybių pažinimu, procesą organizuoti, atsižvelgiant į konkretaus vaiko ugdymo (si) poreikius.

Greta bendrųjų išskirtume ir kitus principus, kuriais grindžiame ikimokyklinuko ugdymą.

Integralumo – siekti ugdymo visybiškumo, ugdymo tikslų, uždavinių, turinio, metodų dermės, intensyviau įterpiant etninės kultūros idėjas į visuminį – kompleksinį ugdymą; ieškoti ugdymo turinio sąsajų su socialinio-kultūrinio gyvenimo kontekstu.

Interpretavimo – įtraukti vaikus į aktyvią veiklą, skatinančią interpretuoti, kurti, analizuoti ir vertinti save, leidžiančią žvelgti į pasaulį „savo akimis”.

Bendradarbiavimo – dalintis, keistis patirtimi, bendrauti ir bendradarbiauti visuose lygmenyse - su kitomis institucijomis, šeimomis bei jų nariais, įstaigos bendruomene.

Palaipsniškumo – aktyvinti vaiko kūrybines galias, skatinti jį labiau pasitikėti savo jėgomis bei įgyti patirties tyrinėjimo srityje, einant nuo paprasto prie sudėtingesnio, nuo žinomo prie nežinomo, nuo artimo prie tolumo.

Spontaniškumo – skatinti ir palaikyti vaiką kūrybinėje ir kitoje veikloje, leidžiant laisvai, drąsiai ir netrikdomai reikštis saviraiškos srityje.

III SKYRIUS TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

Tikslas – atsižvelgiant į pažangias mokslo ir visuomenės raidos tendencijas, kurti sąlygas, padedančias tenkinti vaikų prigimtinius, kultūros, etninius, socialinius ir pažintinius poreikius.

Uždaviniai:

Pažinti vaikus, turinčius fizinės sveikatos ir kitų sutrikimų bei sunkumų, pritaikyti, optimalius, individualius tokių vaikų ugdymo metodus. Patirties sklaida šeimai, formuojant vaiko sveikos gyvensenos, asmeninio saugumo įgūdžius.

Sudaryti sąlygas vaikui patirti sėkmės jausmą, sprendžiant problemas. Kartu su šeima kurti pozityvią, palankią bendravimui ir bendradarbiavimui atmosferą.

Kurti sąlygas, leidžiančias kaupti sociokultūrinę patirtį, įgyti tvirtas dorovines nuostatas.

Vaikams suprantamu ir patraukliu būdu perteikti esminius tautos pasaulėjautos, pasaulėžiūros ir savitumo bruožus, skatinant tai aktyviai perimti, pritaikyti ir tęsti ugdymo (si) procese.

Kartu su tėvais, pedagogais ir bendruomene kurti aplinką, skatinančią vaiko saviraišką, kūrybiškumą, vaizduotę, savarankiškumą, pasitikėjimą savimi, norą pažinti, tyrinėti.

IV SKYRIUS

UGDYMO TURINYS, METODAI, PRIEMONĖS

Kiekvienas vaikas augdamas nori pažinti save ir pasaulį, tyrinėti ir atspindėti visa tai kūrybiniame saviraiškos procese. Tam reikalingos sąlygos – plačios ugdymo (si) galimybės, kad vaikui ne tik perteiktume informaciją ir žinias, bet jis gebėtų visu tuo pasinaudoti, laisvai išreiškdamas save ir tuo pačiu sprenddamas problemas. Šiuo atveju svarbus vaidmuo tenka pedagogui, kad vaikas, turėdamas pakankamai patirties įvairiose srityse, išreikštų save veikdamas. To siekti, atsižvelgiant į amžiaus tarpsnio, individualias galimybes bei vaiko poreikius.

Humanistinė-progresyvistinė ugdymo kryptis atspindi šias tendencijas, todėl manome, kad jomis remiantis, galėtume turiningiau ir efektyviau organizuoti ugdymo (si) procesą, nes žmogus kūrybos galių semiasi tik iš to, ką turi savyje. Vykdyti ir koreguoti ugdymą procesą, ugdant vaiką pagal pasiekimų sritis bei kompetencijas.

Lopšelio vaikams pagrindinis kalbos ugdymo metodas – kasdienis bendravimas įvairių veiklų metu. Vaikai turi girdėti gražią, taisyklingą kalbą. Pagrindinis ugdymo kelias – žaidimas.

Ikimokyklinio ugdymo įstaigoje privalo būti nuolat paruošta aplinka, priemonės, kas sudarytų sąlygas ugdytiniams tirti, ieškoti, atrasti, eksperimentuoti, organizuoti išvykas, keliones, kurių metu skatiname viskuo domėtis. Ekologinės išvykos skatina vaiką stebėti, aiškintis, diskutuoti, tvarkyti, gražinti, globoti, atlikti eksperimentus.

V SKYRIUS

1–3 METŲ VAIKŲ UGDYMO SRITYS GYVENIMO ĮGŪDŽIŲ SRITIS

Ugdymo turinys	Vaikų veiksenų pavyzdžiai	Priemonės
Skatinti vaikų prierašumą žmonėms, sudaryti sąlygas įgyti bendravimo su bendraamžiais ir suaugusiais, ugdyti socialinius įgūdžius, skatinti reikšti emocijas ir jausmus, suprasti savo asmens tapatumą, savo veiksmų pasekmes sau ir kitiems. Siekti, kad vaikai mokėtų tvarkingai pavalgyti, apsirengti, nusirengti, savarankiškai be raginimo nueiti į tualetą, pasiimti ir padėti žaislus į vietą. Išlaikyti stiprų ryšį tarp lopšelio ir vaiko namų.	Atlieka veiksmus, padedamas suaugusio arba savarankiškai, reiškia savo jausmus ir reguliuoja elgseną priimtinais ir tinkamais būdais, sukurdami pasitikėjimu grįstus santykius su vaikais ir tarp jų pačių. Pratinasi orientuotis grupės aplinkoje, prisitaikyti prie pasikeitimų, domisi šalia esančiais. Tariausi dėl bendravimo taisyklių ir stengiasi jų laikytis.	Žaislai vaikams džiuginti, nuotaikų kortelės, siužetiniai, minkšti ir asmeniniai žaislai, lėlės, lėlių drabužėliai.

BENDRAVIMO, KALBOS SRITIS

Ugdymo turinys	Vaikų veiksenų pavyzdžiai	Priemonės
Ugdyti sakytinę kalbą ir kalbos suvokimą. Siekti, kad vaikas bendrautų garsais ir gestais, pratintųsi kalbėti dviejų žodžių junginiais, pradėtų suvokti nesudėtingus klausimus, pasakojimus, bandytų užmegzti pokalbį, pradėtų domėtis knygelėmis, pratintųsi vartoti iliustruotas knygeles, pradėtų vartoti žodelius „aš“, „mano“.	Manipuliuoja daiktais, žaislais, varto knygeles, komentuoja iliustracijas. Individualiai bendrauja ar būna kartu su grupe vaikų, skaitant knygeles. Vaikas gauna informaciją klausiant kas, kur kada, kas čia, žodžiais išreiškia emocijas ir mintis, klausosi nurodymų bei nesudėtingų pasakojimų ir tai supranta.	Įvairūs paveikslėliai, vaikiškos knygelės, kalbos žaidimai, vardų žaidimai, žaidimai su žaislais, suaugusiojo darbo stebėjimas, jo veiksmų mėgdžiojimas.

PAŽINIMO SRITIS

Ugdymo turinys	Vaikų veiksenų pavyzdžiai	Priemonės
Skatinti domėjimąsi ir aplinkos tyrinėjimą, suteikti vaikams vis daugiau galimybių veikti savarankiškai žinomoje erdvėje. Ugdyti pažinimo gebėjimus, skatinti vaiko smalsumą, tyrinėti natūralias medžiagas, augalų, gyvūnų, oro ir aplinkos pasikeitimus. Pratinti pastebėti išskirtinius daiktus ir kitų objektų savybes.	Tyrinėja, žaidžia, veikia su įvairių paviršių daiktais, žaislais, priemonėmis. Žaidžia su „neleidžiančiomis suklysti“ priemonėmis – formelėmis ir lenta su atitinkamų formų išpjovomis. Bandymų keliu dēlioja, grupuoja, rūšiuoja geometrines figūras, dēlioja jas į atitinkamus įdėklus. Supančioje aplinkoje atranda tokį pat žaislą ar daiktą, kurį pats turi. Pradedą žaisti vaizduotės žaidimus.	Žaislai, gyvūnų, paukščių paveikslėliai, medžiagos įvairiems darbeliams, erdvinės ir plokštuminės geometrinės figūros, žmonių buities, profesijų atributai, įvairios natūralios priemonės, gamtinė medžiaga, spalvotos kaladėlės, dėžutės, gėlių, gyvūnų, gyvulių loto ir kiti stalo žaidimai. Taip pat techniniai žaislai.

JUDĖJIMO SRITIS

Ugdymo turinys	Vaikų veiksenų pavyzdžiai	Priemonės
Tenkinti didėjančią vaiko judėjimo poreikį, palaikyti jo fizinį aktyvumą. Judėjimo erdvėje suteikti įvairių galimybių lavinti viso kūno ir rankų bei riešo, atskirų pirštų raumenis. Suteikti galimybę lavinti naujai įgytus įgūdžius, skatinti įvaldyti vis naujus judėjimo būdus. Siekti, kad vaikas noriai, džiaugsmingai judėtų.	Vaikai eina, bėga, šliaužia, lipa, šokinėja koordinuotai, išlaikydami pusiausvyrą, spontaniškai atlieka veiksmus, kuriems būtina akių – rankos koordinacija išlavėjusi smulkioji motorika. Vaikai žaidžia su kamuoliu: ridena, meta, taiko į taikinį. Jie siekia, liečia, judina, tampo, gauda pakabintus žaislus.	Neaukštos lipynės, čiuožimo kalneliai, kamuoliai, kamuoliai šokinėjimui, pakabinami žaislai ant gumos, pastatomas krepšys, tuneliai, žaislai, skarelės, lankai, gimnastikos suoleliai, virvutės, kėgliai, balansavimo takeliai, gimnastikos kilimėliai.

KŪRYBIŠKUMO UGDYMO SRITIS

Ugdymo turinys	Vaikų veiksenų pavyzdžiai	Priemonės
Mokyti atlikti įvairius veiksmus su didaktiniais žaislais: išdėlioti, surinkti, ridenti, sumauti žiedus ir kt. Apžiūrėti piešimo, tapymo priemonės, medžiagas. Sudaryti sąlygas pačiam tyrinėti, eksperimentuoti. Ugdyti suvokimą apie daiktų savybes. Lavinti mąstymą, dėmesį, pirštų judesius. Plėsti sensorinį vaiko patyrimą, sudaryti sąlygas kaupti sensorinius įgūdžius apie aplinkos daiktus bei reiškinius. Mokyti žaisti šalia vienas kito, mažomis grupelėmis, su visais grupės vaikais. Skatinti veikti įsivaizduojamoje situacijoje, atlikti tam tikrą vaidmenį, ugdyti vaizduotę. Siekti, kad pradiniai muzikavimo įgūdžiai taptų neatsiejama vaiko gyvenimo dalimi.	Manipuliuoja įvairiais žaislais, daiktais. Veria, dėlioja, stato, konstruoja. Eksperimentuoja su dailei, lipdymui skirtomis medžiagomis, tapo, piešia įvairia technika, naudoja įvairias medžiagas, rūšiuoja, grupuoja įvairius daiktus. Žaidžia su vaikais, bendrauja, žaidžia siužetinius žaidimus, atlieka tam tikrus vaidmenis, kuria žaidimo aplinką, muzikuoja su kitais, groja muzikos instrumentais, akmenukais, kaladėlėmis, klausosi muzikos įrašų.	Didaktiniai žaislai, skirti šio amžiaus vaikams, priemonės tapymui, lipdymui, kūrybiniams darbams. Priemonės, skirtos aplikavimui, štapavimui. Įvairios kaladėlės, piramidės, konstruktoriai, žaislai. Siužetinių-vaidmeninių žaidimų atributika, stalo teatras, lėlės. Nesudėtingi muzikos instrumentai, muzikiniai įrašai.

VI SKYRIUS 3–5 METŲ VAIKŲ KOMPETENCIJOS SOCIALINĖ KOMPETENCIJA

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenų pavyzdžiai	Priemonės
Pasitiki savimi, turi savivarbos jausmą. Turi sampratą apie draugystės ir bendravimo svarbą, numato savo elgesio pasekmes. Atitinkamoje situacijoje skiria teigiamus ir neigiamus dalykus. Geba pritaikyti juos supančią aplinką bendravimui. Žino asmeninio saugumo taisykles. Pasitiki šeimos nariais, priima jų pagalbą. Bendrauja ir bendradarbiauja su greta esančiais vaikais.	Veikloje – žaisdamas ar buitinėje aplinkoje – pasitiki savo gebėjimais, jėgomis, išreiškia savo nuomonę, jausmus, poreikius. Įvardija esamą situaciją, atpažįsta savo jausmus, išreiškia juos sau ir kitiems priimtinais būdais, valdo emocijas ir veiksmus, siekia išvengti konfliktų. Parodo užuojautą, padeda aplinkiniams (netrukšmauja prie ligonio, liūdinčiam draugui duoda žaislą ir kt.), laikosi savo sukurtų taisyklių.	Bendravimo, elgesio, situacijų pratimų lapai. Žaislai, skirti žaidimams poroje, keliese, atsipalaidavimo žaislai, albumai, segtuvai su šeimos ar grupės gyvenimo nuotraukomis, Lietuvos žemėlapis, Lietuvos Respublikos herbas, gimtojo miesto herbas, gaublys, socialinio turinio vaikiškos knygos, žurnalai. Įvairūs stalo žaidimai, siužetiniai žaislai, efekto žaislai.

Kaupia patirtį apie supantį pasaulį, atspindi jį savo veikloje. Pradedą suvokti save šeimos, visuomenės, tautos nariu. Atpažįsta bei pavadina savo jausmus ir įvardija situacijas, kuriose jie kilo. Vis geriau supranta kitų jausmus, ir situacijas kuriose jie kyla. Pasako ar paklausia, kodėl pyksta, kodėl verkia. Laikosi sutartų taisyklių, suaugusiojo prašymu. Rodo, prašo, siūlo, aiškina, nurodinėja, įtraukdamas suaugusįjį ar draugus į savo žaidimus, bendrą veiklą, pokalbius.	Kuria ryšius ir bendrauja su šalia esančiais. Vengia pasiūlymų, kvietimų, kitų veiksmų su nepažįstamais žmonėmis, ieško išeities, kreipiasi pagalbos. Atvirai kalbasi, pasakoja, pats klausia, kalbina, rūpinasi savo šeimos nariais. Pratinasi atsižvelgti į draugų nuomonę, toleruoti jų sprendimus, suprasti kito būseną, sugyventi, pritapti. Tyrinėja savo ir aplinkinių panašumus bei skirtumus, veikdamas vaizduoja žmones, jų gyvenimą, aplinką, atskleidamas savo gebėjimus. Užjaučia ir gerbia šeimos narius, senelius, domisi ir perima šeimos ir tautos tradicijas, dalyvauja renginiuose, šventėse, išvykose.	
--	--	--

Pedagogų ir ugdytojų veiklos kryptys:

Vaikų grupėje ir šeimoje kuriamas demokratiškas, taikaus bendradarbiavimo klimatas.

Vaikams siūloma įvairi, turtinanti socialinę patirtį veikla, patrauklios idėjos.

Modeliuojamos sąlygos, padedančios vaikui patirti sėkmės, pasitikėjimo savimi jausmus.

Remiamasi socialine vaiko patirtimi, padedant jam natūraliai priimti nesėkmę kaip postūmį naujų sprendimų ieškojimams.

Kuria sąlygas, leidžiančias pajusti suaugusių ir vaikų buvimo kartu, bendravimo, šventimo džiaugsmą.

MENINĖ KOMPETENCIJA

Sritis	Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenų pavyzdžiai	Priemonės
DAILĖ	Igyja teigiamą nuostatą meninei veiklai ir menui, išgyvena kūrybinį džiaugsmą. Turi gebėjimų įvykdyti savo sumanymą (pagal amžiaus dailės raiškos etapus). Formuojasi savitvarkos įgūdžiai. Laisvai improvizuoja, kuria, pastebi meno kūrinius, grožisi, vertina ir savo, ir kitų dailės kūrybą. Turi supratimą apie spalvų derinius tautodailėje. Suvokia ornamentikos paskirtį.	Užsiima įvairia dailės veikla ir jos būdais - piešia, tapo, lipdo, karmo, konstruoja, naudodamas „Šviesos stalą“. Vaizduoja abstrakčius ir realius daiktus, juos praturtina detalėmis, pratinasi įvaldyti įvairias technikas ir dailės priemones. Savarankiškai pasiruošia ir susitvarko savo darbo vietą, saugiai ir taupiai elgiasi su priemonėmis. Spontaniškai veikia su netikėtais spalvų, linijų, dėmių, formų deriniais, išgaudamas iš anksto nenumatytą rezultatą. Žiūrinėja meno albumus, iliustracijas, paveikslus tyrinėja, aptaria, analizuoja, tuo įgydamas stimulą kūrybai. „Žaidžia“ su spalvomis – skirsto į „šiltas“ ir „šaltas“, grupuoja pagal suderinamumą, lygina. Pagal išgales puošia savo darbelius, naudodamas įvairią techniką – grafine liniją, aplikaciją, spaudus.	Medžiagos tapymui, piešimui, lipdymui, kūrybiniams darbams. Tai įvairūs dažai: guašas, akvarelė, kreidelės, pastelė, klėjai, pieštukai, įvairaus dydžio teptukai ir kt. Įvairi gamtinė medžiaga ir nekenksmingos buitinės atliekos. Būtina turėti priemones darbo vietai uždengti bei aprangą darbui su dažais. Grupėje yra meno albumų, iliustracijų, paveikslų, knygelių.
VAIDYBA	Geba išreikšti savo socialinę patirtį per vaidybinę veiklą. Nuosekliai įgyvendina savo sumanymus. Kūrybiškai veikia vaidybinėse situacijose. Geba perteikti kito jausmus. Dalijasi įspūdžiais po koncertų, parodų, renginių lankymo.	Žaidžia kūrybinius-vaidmeninius žaidimus, lėlių ir dramos teatrą, išreiškia savo įspūdžius, sumanymus, atspindi dorines nuostatas. Parengia vaidinimui skirtą vietą, kaupia rekvizitus, panaudoja lėles, jei reikia dekoracijas. Laisvai, drąsiai improvizuoja, fantazuoja kalba išreiškia save judesiu, mimika. Įsijaučia į personažo vaidmenį, išgyvenimus.	Įvairūs žaisliniai baldai, lėlės, buitiniai daiktai. Įvairūs drabužiai persirengimui, stalo teatro priemonės, priemonių rinkiniai įvairiems siužetams vystyti, širmelė ir kita įranga teatrui, pirštukų lėlės, lėlės marionetės, lėlės ant lazdelių.

ŠOKIS	Tenkina prigimtinių poreikį judėti, įgydamas estetinę ir emocinę patirtį. Šoka spontaniškai kurdamas dviejų-trijų natūralių judesių (eina, pritupia, pasisuka ir kt.) saka. Kaupia šokio, kaip išraiškos priemonės, patirtį. Geba glaudžiau bendrauti ir bendradarbiauti. Suvokia šokio stilių įvairovę ir charakterį.	Šokdamas pažįsta savo kūną, jo išraiškos galimybes, koordinuoja judesius, ima jausti erdvę, judėjimo kryptį, sudaro figūras – sustoja į ratelį, vorą, dviem eilėm, poromis. Spontaniškai, improvizuotais judesiais įterpdamas vaidybinius elementus, perteikia nuotaiką, sumanymus, vaizdą, žodį. Naudojasi pagalbinėmis priemonėmis. Derina judesius, veiksmus, sutaria su šokio partneriu(-iais), šokdamas ratelyje, grupėje, poroje. Išsireiškia judesiais, atitinkančiais muzikos žanrą – skirtingai šoka pagal liaudišką, klasikinę ir kt. muziką.	Judesiui ir šokiui reikalingos skarelės, kaspilai, audeklo atraižos, lankai, kamuoliai, virvutės, šokdynės, drabužiai persirengimui, muzikos įrašai.
MUZIKA	Geba išreikšti save įvairiose muzikos srityse. Kaupia dainavimo patirtį. Įgyja grojimo gebėjimų. Pratinasi klausytis natūralių garsų, muzikos. Jaučia ritmą. Geba kurti ir improvizuoti. Turtina muzikinės kalbos žodyną. Kuria, dainuoja vieno aukščio tonu savitus žodžius, ritmuoja vaikiškais instrumentais ir daiktais.	Muzikuodamas pavieniui ar kartu su kitais išgyvena pakilumo, bendruomeniškumo jausmus, atranda plačias galimybes saviraiškai. Pažįsta savo balso ypatumus ir galimybes, pratinasi tiksliai ir aiškiai artikuliuoti, taisyklingai kvėpuoti. Išgauna garsus, veikdamas su gamtine medžiaga bei žaisliniais ir tikrais muzikos instrumentais: mušant, pučiant, braukiant. Susikaupia, įsiklauso į tylą, aplinkos garsus, muziką. Stengiasi išgirsti, gali apibūdinti girdėtos muzikos tempą, pobūdį, nuotaiką.	Įvairūs muzikos instrumentai: molinukai, ritminiai mušamieji, lazdelės, akmenukai ir kiti tame tarpe savos gamybos, muzikiniai būtiniausi įrašai, magnetofonas, mikrofonas.
	Kuria savo sugalvotus žodžius, garsus, intonacijas, improvizuoja. Atlikdamas muzikinį folklorą, perima etninės kultūros nuostatas.	Išbando ritmo raiškos galimybes kūno kalbos, muzikos instrumentų, daiktų, naudojamų ritmikais, pagalba. Kuria melodijas sakybinei kalbai, išdainuoja nuotaiką garsais, skambančią muziką išreiškia spalvomis, judesiu. Klausosi skirtingų dermių muzikos, dainų, skanduoja skirtingų metrų skanduotes. Klausosi muzikinio folkloro, suvokia tradicijų esmę, pats atlieka ratelius, šokius, dainas, žaidimus, smulkiąją tautosaką, dalyvauja renginiuose, šventėse.	

Pedagogų ir kitų ugdytojų veiklos kryptys:

Žadina ir skatina vaiko norą kurti, išreikšti save, perteikiant turimą meninę patirtį, įspūdžius, išgyvenimus.

Įtraukia į kūrybinę-meninę veiklą ir nedrąsius, mažiau aktyvius vaikus.

Skatina ir džiaugiasi kiekviena spontaniška vaiko veikseną.

Palieka erdvę vaiko kūrybai, pateikia tik stimulą veiklai.

Kuria šiltą, džiugią, bendravimui palankią atmosferą, įtraukiant į meninius projektus visą bendruomenę.

Sudaro sąlygas, skatinančias perimti etnines vertybes (tautodailės elementais praturtinta aplinka, muzikavimas, liaudiški rūbai švenčių ir renginių metu).

SVEIKATOS SAUGOJIMO KOMPETENCIJA

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenų pavyzdžiai	Priemonės
Turi elementarių žinių apie savo kūno sandarą, supranta laikysenos įtaką sveikatai. Geba aktyviai judėti įvairios fizinės veiklos metu. Suvokia savo emocinę būseną, žino, kaip nusiraminti. Valgo tvarkingai, gerai sukranto maistą, naudojami stalo įrankiais. Supranta maisto ir mitybos poveikį žmogaus organizmui. Geba laikytis asmens higienos taisyklių. Suvokia, kur reikia kreiptis, ištikus nelaimei, susirgus, jei šalia nėra artimųjų. Supranta saugaus elgesio įvairiose situacijose svarbą. Geba laikytis dienos režimo. Suvokia gydomąjį homeopatijos poveikį. Supranta etnoekologijos reikšmę žmonių sveikatai. Stengiasi suvaldyti savo pyktį, įniršį. Pats taiko įvairesnius nusiramavimo, atsipalaidavimo būdus.	Įvairios veiklos, žaidimų metu įvardija savo kūno dalis, žino jų funkcijas, paskirtį, gali jas atvaizduoti. Įveikia kliūtis, ropoja, šliaužia, šokinėja, straksi ant abiejų ir vienos kojos, intuityviai pritaiko judesius liaudiškiems rateliams, judriesiems žaidimams. Atsipalaiduoja, aktyviau judėdami, išliedami emocijas, pavargę eina pailsėti. Žino ir įvardija daugiau ir mažiau naudingų produktų poveikį sveikatai, dantims. Savarankiškai plaunasi rankas, prausiasi, valosi nosį, skalauja dantis, turi taisyklingo dantų valymo įgūdžius, naudojami tik savo asmeniniais daiktais. Įsidėmi informaciją apie pagalbos tarnybas, prireikus ieško pagalbos. Įvairioje veikloje įtvirtina turimas žinias apie saugų eismą gatvėje, vandenyje, buityje. Natūraliai, be neigiamų emocijų pereina iš vieno režiminio momento į kitą. Išsiaiškina, kad gydytis galima ne tik medikamentais, bet ir vaistažolėmis, medumi. Neteršia savo aplinkos, be reikalo	Paveikslėliai, knygelės, dėlionės, loto augimo, sveikatos, ekologijos ir saugaus elgesio temomis, įvairūs treniruokliai, laipiojimo virvės, gimnastikos suoleliai, laipiojimo aikštelės, sūpuoklės, rąstai, čiuožimo kalneliai, vaikams pritaikyti indai ir stalo įrankiai, higienos reikmenys.

	neskina augalų, pratinasi rūšiuoti atliekas.	
--	--	--

Pedagogų ir ugdytojų veiklos kryptys:

Pozityvus požiūris į kiekvieną vaiką, prireikus ginti jo teises ir orumą.

Sudaromos sąlygos saugiai judėti ir veikti patalpoje ir lauke.

Vaikai skatinami sportuoti pagal savo galias.

Siekiama, kad vaikai pajautų judėjimo džiaugsmą, susijusį su emociniu, fiziniu bei kūrybiniu aktyvumu.

KOMUNIKAVIMO KOMPETENCIJA

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenų pavyzdžiai	Priemonės
Geba bendrauti su bendraamžiais ir kitais žmonėmis. Geba sukaupti dėmesį. Turi intuityvų suvokimą apie gimtosios kalbos savitumą ir grožį bei jos universalumą. Rodo kūrybinę iniciatyvą. Turi pasakojimo ir deklamavimo įgūdžių pradmenis. Kalbėdamas tinkamai artikuliuoja.	Elementariai pasakoja, apibūdina, svarsto diskutuoja, aiškina, informuoja, klausia, reiškia savo nuomonę. Klausosi grožinės literatūros kūrinėlių, liaudies kūrybos. Reaguoja išgirdęs arba savo kalboje naudoja vaizdingus posakius, pašmaikštavimus juos savaip interpretuoja. Vaidina improvizuoja, užbaigia pasaką, „kuria“ bendrą ar vien savo knygą su iliustracijomis, žaidžia žodžiais. Pasakoja apie patirtus įspūdžius, rišliai dėsto savo mintis, deklamuoja tinkamai intonuodamas.	Knygelės, žurnalai, vaikiškos enciklopedijos, raidynai, žodžių kortelės, stalo žaidimai su raidėmis, užrašais kalbai ugdyti. Grupėje yra bibliotekėlė, vieta rašyti ir klausytis pasakų bei muzikos įrašų, pakankamai pagalvėlių atsipalaidavimui, taip pat savo gamybos priemonių šiai kompetencijai ugdyti.
Gerbia knygas, turi estetiškos nuostatos pradmenis. Domisi spausdintu tekstu. Turi elementarius rašymo pradmenis. Geba žodžiai apibūdinti savo jausmus. Geba perduoti, atpasakoti girdėtą informaciją. Geba mandagiai bendrauti.	Įsitraukia į žaismingą tarties lavinimo procesą – atkartoja ar savaip interpretuoja paukščių pamėgdžiojimus, greitakalbes. Saugo, tausuoja, prižiūri knygas. Varto knygas ir kitus leidinius, turi mėgstamus žurnaliukus, pažįsta ir atpažįsta grafinius simbolius, žaidžia jais, kuria, vartoja įvairioje veikloje. Koordinuoja akies - rankos judesius piešdamas, ornamentus, raides ir kitus ženklus. Laikosi kalbinio bendravimo etikos, naudoja elementarius mandagumo žodelius.	

Pedagogų ir kitų ugdytojų veiklos kryptys:

kalbos ugdymas natūraliai siejamas su įvairiomis raiškos priemonėmis – vaizdu, garsu, forma, judesiu.

Kuriama palanki aplinka domėjimuisi knygomis, bendravimui, kalbos ugdymui (įstaigoje ir namuose).

Vaiko kalba ugdoma, atsižvelgiant į vaiko raidos dėsningumus, vaiko individualias savybes, gebėjimus.

Ugdomajame procese vyrauja patrauklios, žaismingos idėjos.

Ugdant bendradarbiaujama su tėvais ir kitais pedagogais.

PAŽINIMO KOMPETENCIJA

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksnų pavyzdžiai	Priemonės
Vaikas suvokia, kad jis yra gamtos dalis, jaučia pagarbą gyvybei, žemei. Geba atrasti grožį ir dermę gamtoje. Pratinasi būti atidus, pastabus. Kaupia ir panaudoja turimą patirtį. Geba eksperimentuoti turimomis priemonėmis. Skiria gamtos reiškinius. Pasako metų laikų pavadinimus ir būdingus požymius. Pažįsta gyvenamosios vietovės objektus. Atpažįsta ir įvardija ne tik naminius, bet ir laukinius gyvūnus. Samprotauja apie jų skirtumus. Skiria daržoves, vaisius, uogas, nusako, kaip naudoti maistui. Domisi dangaus kūnais, gamtos reiškiniais. Pasakoja apie savo šeimą, jos buitį, tradicijas. Atranda buities prietaisų, skaitmeninių technologijų panaudojimo galimybes, noriai mokosi jais naudotis.	Atranda, kad visa paklūsta gamtos dėsniams ir ritmui – dieną atbunda ir augalai, ir žmogus, vyksta metų laikų kaita ir kt. Stebi gamtos reiškinius, susipažįsta su liaudies išmintimi, perspėjimais, draudimais. Kaupia apžiūrinėja, tyrinėja gamtinę medžiagą, skirsto pagal požymius, rūšis, manipuliuoja, pritaiko įvairiose veiklose. Stebisi, gėrasi gamtos grožiu, jos įvairove, reiškiniais, dangaus kūnais. Įvardija spalvas, tyrinėja medžiagų, formų ir dydžių įvairovę. Įgytą patirtį taiko praktikoje - lygina, matuoja, modeliuoja, komponuoja. Pastebi aplinkos pasikeitimus, ieško savitų problemų sprendimo būdų. Nusako, kas buvo praeityje ir kas bus, susipažįsta su metų laikais, savaitės dienomis, jas pavadina. Aiškinasi ir tyrinėja skirtumus tarp jauno ir seno. Atranda ryšį tarp švenčių, metų laikų, žemės ūkio darbų ir tradicijų. Patirtus įspūdžius ir išgyvenimus fiksuoja vaizdais, išreiškia žodžiais, perkelia į žaidimus, meninę bei kūrybinę veiklą. Tyrinėja mechaninius daiktus, aiškinasi jų veikimo būdus. Susipažįsta su daiktų medžiaginėmis savybėmis - suvokia, kad popierius plyšta, sušlampa, molis džiūsta, trupa.	Auginami ir prižiūrimi kambariniai augalai. Įvairi gamtinė medžiaga, nekenksmingos buitinės atliekos, laikrodžiai, kompasas, smėlio laikrodžiai, padidinimo stiklai, mikroskopas, gamtos kalendorius, įrankiai darbui ir priežiūrai. Matavimo priemonės, svarstyklės, mozaikos, įvairių formų akmenukai, kriauklelės. Kompiuteris, laikrodis sulčiaspaudė, mikrobangų krosnelė, virdulys.

Pedagogų ir kitų ugdytojų veiklos kryptys:

Ugdant pirmenybė teikiama vertybinėms nuostatomis bei gebėjimams ir praktiniams įgūdžiams.

Siekiama patenkinti kiekvieno vaiko individualius pažinimo interesus, atsižvelgiama į vaikų pasaulio pažinimo ypatumus.

Pagrindinis socialinės kultūrinės aplinkos bei gamtos pažinimo šaltinis – natūrali šeimos, grupės, vietinės bendruomenės ir gamtos aplinka.

Paruošiama aplinka, priemonės, sudaromos sąlygos tirti, ieškoti, atrasti, eksperimentuoti.

Organizuojamos išvykos, kelionės, kurių metu skatinama domėtis, tyrinėti, atrasti.

Ugdymo metodai

Įstaigoje dirbančios pedagogės kiekviena turi savitą darbo stilių. Tai lemia jų asmeninės savybės, gebėjimai, patirtis. Stilių įvairovė netrukdo laikytis pasirinktos humanistinės – progresyvistinės ugdymo krypties, kurios pagrindinė nuostata – leisti vaikui laisvai išreikšti save, aktyviai veikiant ugdymo procese.

Pedagogės didelį dėmesį skiria ugdančiajai aplinkai, kurioje yra sudaroma pakankamai erdvių vaikų veiklai. Vaikas taip pat gali pats kurti savo erdvę, laisvai judėdamas ir pasirinkdamas jo dėmesį pritraukiančias priemones.

Ugdymas asmeniniu pavyzdžiu taikomas ugdant vaikų gebėjimus įvairiose srityse, o ypač meninėje. Individuali vaiko saviraiška patenkinama pradžioje stebint, ką veikia pedagogas, vėliau bandant atlikti matytą veiksmą ar procesą. Įstaigoje vaikai noriai atlieka liaudiškąjį folklorą, puošiasi tautiniais rūbais, nes nuolat regi tai darant auklėtojas, kartais tėvelius.

Kūrybinė vaiko ir pedagogo sąveika leidžia palaikyti kūrybiškumą, inspiruojant jų pasiūlytus sumanymus, idėjas, padedant jas plėtoti, netiesiogiai vadovaujant atvirais klausimais. Yra priimami bendri sprendimai, susitarimai.

Dažnas ugdymo būdas – spontaniška, impulsyvi vaikų veikla. Šio būdo privalumas – galimybė skatinti ir kurstyti kūrybiškumo ugnelę. Galbūt, verta nereaguoti į momentinį savitvarkos trūkumą, vardan idėjos „čia ir dabar“ įgyvendinimo. Spontaniškai veikdamas, vaikas ima naujas priemones, keičia vietą, aplinką. Emocinis vaiko palaikymas, atliepia jo interesus, leidžia išreikšti save, ir neretai regime ne tik aktyvų veiklos procesą, bet ir gražų rezultatą.

Įstaigoje sėkmingai pritaikomas terapinis išlaisvinančio judesio būdas. Šio būdo mūsų įstaigoje taikymas leidžia vaikams judėti ir neturint specialių patalpų. Judant pagal muziką, paliekama laisvė džiugiai vaiko išraiškai, improvizacijai, kartu atsipalaiduojant, išsilaisvinant.

Ugdant vaikų kompetencijas svarbi ugdymo būdų ir metodų įvairovė, tačiau pagrindinis ugdymo kelias eina per žaidimą, žaidybines situacijas, kai vaikas natūraliai, nejučia perima ir pritaiko iš aplinkos gaunamą informaciją.

Ugdymo procese taikome komandinio darbo formą, nes manome, kad tik veikdami kartu, dalindamiesi patirtimi, sudarysime sąlygas visapusiškam vaiko ugdymui (si). Pedagogai, tėvai, o prireikus ir specialistai, daro didelę įtaką ugdymo ir kitų problemų sprendimui, kartu vykdydami projektinę veiklą.

Įstaigos aplinka ir priemonės pritaikytos skirtingo amžiaus vaikų poreikiams, tačiau tai kintantis procesas, reikalaujantis nuolatinio atsinaujinimo.

VII SKYRIUS

PASIEKIMŲ BEI PAŽANGOS VERTINIMO, INFORMACIJOS RINKIMO, FIKSAVIMO BEI NAUDOJIMOSI TVARKOS APRAŠAS

Vertinimo tikslas – nustatyti esamus ugdytinių gebėjimus bei numatyti tolesnio ugdymo (si) gaires.

Vaikų ugdymosi pasiekimai – tai ugdymo procese įgyti vaikų gebėjimai, žinios ir supratimas, nuostatos, apie kuriuos sprendžiame iš vaikų veiklos ir jos rezultatų. Vaikų ugdymosi pažanga – tai vaikų pasiekimų ūgtelėjimas per tam tikrą laikotarpį.

Vertinimo uždaviniai:

Pažinti vaiką ir jo individualybę, poreikius, numatyti jo pasiekimo lygį bei ugdymo kryptis.

Stebėti vaiko pažangą ir atsižvelgiant į jo pasiekimus, tobulinti ugdymo procesą.

Pritaikyti ugdymo turinį skirtingiems vaikų poreikiams ir polinkiams.

Numatyti vaiko pasiekimų lygį ir daromą pažangą, atsižvelgiant į amžiaus tarpsnius.

Planuoti tolesnio ugdymo perspektyvas individualiai kiekvienam vaikui ir vaikų grupei.

Ugdyti vaiko supratimą apie tai, kaip jam sekasi ugdytis.

Sudaryti galimybę tėvams tapti lygiaverčiais vertinimo partneriais.

Vertiname, kad:

Pažintume vaiką (vaiko individualybę, ugdymo (si) ypatumus, ugdymosi stilių, poreikius, interesus, pomėgius, kultūrinius skirtumus).

Atskleistume vaiko pastangas ir pažangą bei skatintume jo ugdymą (si).

Apmąstytume įgyvendintus programos tikslus ir uždavinius.

Planuotume tolesnio ugdymo perspektyvas individualiai kiekvienam vaikui ir vaikų grupei.

Apibendrinus sukaupią vertinimo informaciją koreguotume ugdymo planus.

Ugdytume vaiko supratimą apie tai, kaip jam sekasi ugdytis.

Diagnosticinis ir formuojamasis vertinimas naudojami vaikų ugdymosi procese, siekiant gauti grįžtamąją informaciją apie vaikų pasiekimus bei pažangą ir ugdymo proceso kokybę.

Apibendrinamasis vertinimas – baigus programos dalį ar visą programą.

Remdamasis vaiko pasiekimų įrodymų analize ikimokyklinio ugdymo auklėtojas rengia vaiko pasiekimų diagramas, schemas, „vaiko pasiekimų profilius“, lenteles ir kt. Tai yra grupėje dirbančio pedagogo pasirinkimas, pagal poreikį vertinant individualius vaiko ugdymosi pasiekimus.

Svarbiausi vaiko pasiekimus atskleidžiantys įrodymai saugojami vaiko pasiekimų aplanke. Kaupiama informacija apie vaiką, jo ugdymo (si) ypatumus bei daromą pažangą. Sukaupia informacija interpretuojama ir apibendrinama.

Vertinimą vykdo: dirbantys specialistai (logopedas), auklėtoja, kiti pedagogai, tėvai ir patys vaikai.

Vaiko ugdymo pasiekimai vertinami trišalio vertinimo būdu: pedagogai vertina kiekvieno vaiko brandą, pasiekimus, pokyčius, vaikai įsivertina savo pokyčius: koks esu, kaip paaugau, tėvai iš savo pozicijų vertina savo vaikų pasiekimus. Vaiko savivertei teikiama ypatinga reikšmė, nes vaikams ypač svarbu jau ikimokykliniame amžiuje vertinti savo pasiekimus. Tai brandumo, saugumo, bendradarbiavimo požymis.

Vertinimo metodai: stebėjimas, savianalizė, projektas, tyrimas, interviu, apklausa.

Vertinimo formos: žaidimas, praktinė veikla, pasakojimas, pokalbiai, piešimas, konstravimas, individualūs pokalbiai, susirinkimai, diskusijos, auklėtojų dienynai, pokalbiai, grupės knyga, grupės stendas, vaiko veiklos stebėjimas ir analizė, stebėjimai, fotonuotraukos, filmuota medžiaga, klausimynai vaikams, anketos suaugusiems.

Vertinimo ciklą sudaro: vertinimo planavimas, vaiko pažinimas, duomenų dokumentavimas bei informavimas apie ugdymo pasiekimus.

Tėvų informavimą apie vaiko ugdymą (si) sudaro: tėvų supažindinimas su vaiko pasiekimų vertinimo požymiais, susitarimai dėl informavimo apie vaiko pasiekimų vertinimą laikotarpių, individualių konsultacijų, individualūs pokalbiai pastebėjus sunkumus, individualūs pokalbiai, kuriuose pateikiami vaiko pasiekimų rezultatai.

Tėvų informavimo formos: individualūs pokalbiai, skelbimai, vaizdo medžiaga, pasiekimų aplanke, pasiekimų aprašas, nuotraukos su vertinamaisiais komentarais, garso medžiaga, elektroniniai laiškai, tėvų internetinio bendravimo grupė.

Vaiko pasiekimų aplanke kaupiama informacija apie:

vaiko savęs identifikaciją (vaiko dalyvavimo veikloje nuotraukos, vaizdo įrašai, vaiko savivokos išraiškos liudijimai, samprotavimai, klausimai, piešiniai ir kt.);

vaiko emocinę būseną (auklėtojos pastebėjimai, kaip vaikas išgyvena nerimą, stresą, džiaugsmą);

vaiko judėseną (auklėtojos užrašai);

vaiko žaidimus (užrašai, pastebėjimai, nuotraukos);

vaiko elgesį (auklėtojos užfiksuoti atvejai, kaip padeda, užjaučia, dalijasi, sprendžia konfliktines situacijas);

vaiko pažinimo, kalbos ypatumus, meninius, vaidybinius gebėjimus (įrašai, piešiniai, darbeliai, raidžių elementai ir t. t.).

Pedagogai planuoja, atlieka vaiko pažangos bei pasiekimų vertinimą ugdymo procese, apibendrina ir įvertina pasiekimus, informuoja, teikia metodinę pagalbą bei rekomendacijas tėvams apie vaiko ugdymo (si) pasiekimus, daromą pažangą. Remiantis vertinimo informacija analizuoja, koreguoja ugdymo (si) procesą, pasirenka veiksmingiausius būdus ir metodus, kad vaikas patirtų sėkmę, rūpinasi, kad laiku būtų suteikta specialioji pagalba, tuo pačiu įsivertina savo darbą. Vaikų, turinčių kalbos ir kalbėjimo sutrikimų, vertinimą atlieka logopedas. Mokslo metų pradžioje, gavęs tėvų sutikimą, logopedas ištiria vaikų kalbos išsivystymo lygį, pildo kalbos kortelę, rengia individualias ir grupines ugdymo programas. Mokslo metų viduryje ir mokslo metų pabaigoje logopedas vertina padarytą pažangą. Logopedas informaciją tėvams apie vaiko pasiekimus pateikia individualių pokalbių metu.

Vaiko ugdymosi pažangos nustatymas. Naudodamasis Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu, auklėtojas nustato vaiko pasiekimų pažangą, palyginęs jo turėtus ir per mokslo metus įgytus gebėjimus. Subačiaus vaikų lopšelyje-darželyje vaikų pažangos matavimo periodas – vieneri mokslo metai. Mokslo metų pradžioje (rugsėjo-spalio mėn.) pažymimi vaiko turimi gebėjimai. Antrą kartą gebėjimai pažymimi mokslo metų pabaigoje (gegužės-birželio mėn.). Vaiko turimus ir naujai įgytus gebėjimus auklėtojas žymi diagramoje.

Vaiko pažangos ir pasiekimų vertinimo medžiaga („Vaiko aplankas“) laikoma grupėje, ji yra konfidenciali. Vaikams pereinant iš ikimokyklinės grupės į priešmokyklinę, aplankai perduodami priešmokyklinio ugdymo pedagogui. Vertinimo rezultatai aptariami pedagogų tarybos posėdžių metu. Aptarimo medžiaga konfidenciali. Apie vaiko pažangą ir pasiekimus informuojami tėvai (globėjai). Išėjus vaikui iš ugdymo įstaigos, „Vaiko aplankas“ lopšelyje-darželyje saugomas 3 metus.

Pagal pedagogų susitarimą vaiko pažangos ir pasiekimų vertinimo tvarka gali būti keičiama kas metus. Tai turi būti svarstoma lopšelio-darželio pedagogų tarybos posėdyje.

Ištaigos vadovas prižiūri pažangos ir pasiekimų vertinimo informacijos rinkimo, fiksavimo bei panaudojimo įgyvendinimą, užtikrina vertinimo dermę įvairiose amžiaus grupėse, inicijuoja vaikų pasiekimų ir pažangos aptarimą Mokytojų tarybos bei Vaiko gerovės komisijos posėdžiuose.

Tėvai vertina vaiko pasiekimus individualių pokalbių su auklėtojomis metu, atsakydami į anketų klausimus, papildydami vaiko pasiekimų ir pažangos aprašus.

Tėvai nuolat drąsinami ir skatinami dalyvauti vertinant vaiko pasiekimus:

Pabrėžiant pozityvų požiūrį į vaiko pasiekimų vertinimą.

Gilinant tėvų supratimą apie tai, kad vaiko ugdymosi sėkmei didelę reikšmę turi kasdieninis bendravimas su vaiku.

Paaškinant vertinimo reikšmę ir svarbą susitikimo su tėvais metu (susirinkimas, individualus susitikimas).

Parengiant išsamią, konkrečią medžiagą apie vertinimo sampratą.

Aptariant drauge su vaiku jo pasiekimų aplanko turinį.

Vaikas – dalyvis, aptariant pasiekimus.

Stebima ir fiksuojama, ką vaikas sako ir daro.

Vaikas skatinamas kalbėti apie save.

Vaikas pats pasako, ką mėgsta daryti ir ko nemėgsta.

Drovus, uždaras, nedrąsus vaikas kalbinamas individualiai, sudaroma jam saugi aplinka, kurioje jis jaučiasi patogiai, nebūna suvaržytas.

Gerbiama vaiko nuomonė, sprendimas apie tai, kokį darbėlį galima būtų įdėti į pasiekimų aplanką.

Vaikas dalyvauja kaupiant aplanko turinį. Tai suteikia vaikui pasitikėjimo, pasididžiavimo savimi jausmą, ugdomi savarankiškumas.

LITERATŪRA

Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos švietimo aprūpinimo centras. 2015.

Bakūnaitė J. Humanistinio vaikų ugdymo programa. Auginu gyvybės medį. Vilnius, Eugrimas, 1998.

Diane, T., D., Rudick, S., Berke, K. Ankstyvojo amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas. Presvika, 2008.

Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas. 2013.

Ikimokyklinio amžiaus vaikų, turinčių kalbos ir elgesio sutrikimų, ugdymas. Prieiga internete [http://portalas.emokykla.lt/Documents/Metodiniai %20leidiniai/SPPC/ikimokyklines.pdf](http://portalas.emokykla.lt/Documents/Metodiniai%20leidiniai/SPPC/ikimokyklines.pdf).

Szarhowicz, D. Stebėjimas ir refleksija vaikystėje. 2011.

Verseckienė O. Marcinkas F. ir kt. Po tėviškės dangum. Etninio ugdymo gairės. 1995.

Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, ratifikuota 1995 m. liepos 3 d. Lietuvos Respublikos įstatymu Nr. I-983.

Lietuvos Respublikos Seimo 2003-08-20 nutarimas Nr. IX-1569 „Dėl Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcijos patvirtinimo” (Žin., 2003, Nr. 52-2316).

Monkevičienė, O. Ankstyvojo ugdymo vadovas. Vilnius, 2001.
